

ikke vil finde sig foranlediget til at optage Bemærkninger, der falde i modsat Retning. Det er derfor vistnok ganske rigtigt, at det fra den ærede Drøbførers Standpunkt kan være ønskeligt, at disse Betragtninger ikke blive gjorte til Gjenstand for videre Behandling, men da en saadan Ytring fra den ærede Drøbfører ikke kan indeholde nogen Opfordring for mig, skal jeg dog tillade mig at knytte nogle Bemærkninger til denne Erklæring. Jeg gjør det saameget hellere, som jeg er i den heldige Stilling ikke at være Embedsmand, hvorimod min Virksomhed netop fører med sig — ja det hører til min daglige Gjerning — at bistaa den Private, saasnart han paa nogen Maade tror at søle sig trykket ved Overgreb fra Administrationens Side. Jeg tror, det maa erkjendes, at Indførelsen af en fri Forsatning har Tilbagevirkning paa Embedsstanden. Det er saaledes med Høie blevet sagt, at Gjennemførelsen af den Postreform, som har forandret, man kan sige, hele Verdens Udseende, ikke vilde have været mulig, undtagen under en fri Forsatning. Under en absolut Forsatning vilde den underordnede Embedsmand, der havde faaet en saadan Ide som Rowland Hill havde, nemlig Indførelsen af en ensartet Porto, strax være bleven afvist som umoden Projektmager; det var kun gjennem den offentlige Drøftelse og Repræsentationens Indflydelse paa Administrationen, at en Reform af et saadant Omfang blev mulig. Dette, tror jeg, maa erkjendes, men paa den anden Side maa det ogsaa erkjendes, at Embedsklassen, naar man lever under de modsatte Forhold, naar der ingen fri Forsatning findes, og naar denne Virkning paa Embedsklassen saaledes er udelukket, i en særegen forhøiet Grad bærer Ansvar for, hvad der sker i offentlig retlig Henseende, medens den da ogsaa bør have Fortjenesten, naar det, der sker, har været godt og gavnligt. Undersøger man nu, hvorledes Tilstanden har været, naar man gaar tilbage, vil der vistnok kunne paavises en Tilstand, paa hvilken den Skilbring, som her er givet, saa nogenlunde passer, idet der da fandtes en betydelig Røst i Befolkningen, medens denne dog fandt sig ret vel deri; men det var et Tidspunkt, da man egentlig slet ikke kan tale om Embedsklassen som saadan. Det var en Standsforskjellens udprægede Tid, da Embedsmændene modtoges deres Stillinger gennem Adelen's Rådelse dertil. Det kan tværtimod med Sikkerhed paavises, at der fra det Dieblit af, da en egentlig Embedsklasse optræder som saadan med Uafhængighed af Adelen, indtræder en betydelig Forandring, en Forandring til det Bævre og navnlig en Forandring, som i

allerhøieste Grad kommer de andre Stænder og da særlig Bondestanden til gode. Enhver, som kender det Allermindste til Lovgivningens Udvikling, veed, at det fra Juristernes og navnlig fra de latinske Juristers Side har været en stadig Bestrebelse lige siden Landslovens Tid at modificere den bestaaende Lovgivning til Fordel for Bondestanden. Jeg skal ikke her komme nærmere ind paa denne Udvikling, som vilde blive for lang, men kun minde om en eneste Embedsmand, som tilhørte de latinske Jurister, som var Justitiarius i Høiesteret, og som har knyttet sit Navn til den Lovgivningsperiode, der fremfor nogen anden har været til Gavn for Bondestanden, nemlig Colbjørnsen. De Love, som stamme fra Slutningen af det 18de Aarhundrede, skyldes væsentlig ham, og det har saaledes ingenlunde været Tilfældet, som det siges i denne Erklæring, at der i Embedsstanden har gjort sig en Betragtning gjældende, som fjernede de latinske Dannede fra Befolkningens Flerhed som Mennesker af en ringere Natur og staaende paa et aldeles underordnet Standpunkt. Naar det er sagt, at det kun var Enkelte, hvorom dette gjælder, og at man ikke er berettiget til at argumentere derfra, skal jeg minde om, at det enkelte Medlem af Bureaukratiet, hvor et saadant har udviklet sig, med Nødvendighed i en væsentlig Grad er afhængig af det hele Personale, og at det maa siges at høre til de Ting, som næsten maa anses for utænkelige, at en enkelt Embedsmand skulde være i Stand til at fremkalde store Reforme, naar han ikke havde Flerallets Sympathi blandt de Personer, som skulle deltage med ham i Arbeidet. Naar man altsaa tager de Forhold i Betragtning, som dengang fandt Sted, er det, der er sagt i Betænkningen, saa langt fra at være rigtigt, at Sandheden netop er den slet modsatte. De Personer, som ere udgaaede fra den Dannelsesanstalt, hvortil der sigtes i Betænkningen, have netop fremfor nogen Anden haft deres Opmærksomhed henvendt paa Befolkningens Fleral og have viet deres Kræfter til at drage de Paagjældende op fra det Fornebrelsens Standpunkt, paa hvilket de visstelig en Gang, men for meget lang Tid siden, have befundet sig. Det er imidlertid ikke alene imod Embedsstanden, at Bestyrlingen er bleven fremsat, men der er blevet fremsat en Bestyrling, som er nok saa graverende, nok saa alvorlig imod selve Befolkningen, idet Erklæringen gaar ud paa, at da Embedsmændenes „pekuniære Eksistens beroeede paa den enevaldige Konges Naade, saa fremavlede dette en Underdanighedsfølelse mod Oven, der fik sin Modvægt i Hovmod mod Neden“, og derefter tilspies